

Грицевич Ю. В.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАХІДНОПОЛІСЬКИХ ГОВІРОК (НА МАТЕРІАЛІ ФОЛЬКЛОРНИХ ТЕКСТІВ)

У статті на матеріалі записів фольклору проаналізовано й детально прокоментовано діалектні відмінності в структурі словосполучень, побудові простих і складних речень у західнополіських говірках. ґрунтовна й надійна джерельна база з достовірним фактажем уможливила зробити висновок, що мовно-територіальний вияв синтаксичного устрою говірок Західного Полісся характеризується набагато більшою єдністю, ніж на фонетичному чи морфологічному рівнях. Відзначено, що в дослідженнях із української діалектології в центрі уваги перебуває фонетика говірки, словозміна і формотворення частин мови, лексичне розмаїття номенів, натомість під час опису синтаксичного рівня науковці, на жаль, просто констатують наявність певних аналізованих явищ без належного фахового лінгвістичного коментаря про їх структурний статус чи ступінь поширення. Підкреслено, що синтаксис, без сумніву, як вищий рівень граматичної ієрархії може бути цілком самодостатнім об'єктом вивчення. Для створення повноцінного й усебічного опису будь-якого говору необхідна інформація про всі його системні рівні.

Проаналізовані фольклорні тексти виразно розкривають, увиразнюють, доповнюють та удокладнюють свідчення діалектографічних праць про синтаксичний лад західнополіських говірок. Виявлено як лінгвальні маркери регіону, властиві лише місцевим говіркам, так і риси, які свідчать про контактування з іншими діалектними системами, зокрема з говорами південно-західного наріччя. З'ясовано інформативний потенціал та евристичні можливості автентичних текстів фольклору як невичерпної й багатовимірної бази для діалектології та суміжних наук.

Ключові слова: діалектний синтаксис, Західне Полісся, фольклорний текст, словосполучення, речення, говірка.

Мистецтво мови – це не знання слів, а вміння сполучати їх. Матриця сполучених слів – це тканина нашого мислення, де вишиваємо словами-нитками.

Міцність тканини – запорука тривалого життя мови як неповторної картини світу. Якщо лексичний рівень – це відкритий, зовнішній бік мови, то синтаксис – її морське дно, що є глибинами нашого мислення.

І. Фаріон

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасній українській літературній мові синтаксис тісно пов'язаний із морфологією і разом із нею формує граматичну систему. Одиниць нижчих рівнів мови недостатньо для того, щоб мова жила й повноцінно виконувала свої функції. Для оформлення й висловлення наших думок, пізнання світу, обміну інформацією, емоціями й почуттями, для гармонійного спілкування необхідні одиниці вищого рівня мовної системи – речення [28, с. 15]. У лінгвоукраїністиці преvalюють студії, присвячені багатоаспектному аналізу категорій та одиниць синтаксису літе-

ратурного стандарту, натомість синтаксичну систему говорів вивчено лише фрагментарно. Очевидно, така ситуація, як постулює С. П. Бевзенко, пов'язана з тим, що «питома вага власне діалектних синтаксичних явищ порівняно невелика, і українські діалекти розрізняються між собою на рівні синтаксису відчутно менше, ніж на рівні морфології та фонетики» [6, с. 151]. За спостереженнями Д. А. Марєєва, «в «Атласі української мови» [5] увагу було зосереджено лише на деяких найважливіших синтаксичних конструкціях, що є синонімічними для сучасної української літературної мови чи мають ареальне варіювання. У цій лінгвогеографічній праці для східно- та середньо-

поліського, середньонадніпрянського діалектів і суміжних говорів картографовано 8 синтаксичних явищ [АУМ, т. I, к. 274–281], для західноукраїнського ареалу – 19 [АУМ, т. II, к. 257–275], для слобожанських і східних степових говірок – 2 [АУМ, т. III, ч. 1, к. 63–64], для південних степових говірок – 6 [АУМ, т. III, ч. 2, к. 76–81]» [26, с. 25]. Г. Л. Аркушин констатує: «Навіть у II томі АУМ маємо такий розподіл карт за мовними рівнями: із 387 карт фонетиці присвячена третина (33%), лексиці – 27,5%, морфології 23%, будові слова і словотвору – 9%, а синтаксис схарактеризований лише на 5% карт (менше представлений тільки наголос – 1,5% та семантика – 0,8%)» [2, с. 7]. Схожою була ситуація і в європейській лінгвістиці XX ст., де синтаксис навіть називали «пасинком діалектології» [41, с. 118].

Міжнародна наукова діалектологічна конференція «Текст як джерело лінгвістичних ступенів» (2015), зініційована Інститутом української мови НАН України, активізувала новий підхід до вивчення говіркових явищ та їх дескрипції – текстоцентричний. Діалектний текст, на думку П. Ю. Гриценка, репрезентує реальне буття мови, склад, функції мовних одиниць, динаміку їх форми і змісту; це реальність мови, не затиснена і не трансформована вузькими берегами нормативних приписів та обмежень [8, с. 9].

Дослідження діалектного синтаксису цілком відповідає нагальним потребам сучасного українського говіркознавства з акцентом на всебічне висвітлення конкретних фрагментів національно-мовної системи, експлікованих у словосполученнях і реченнях. Сучасні гуманітарні дослідження характеризуються міждисциплінарністю: «У науці не існує обмежень на будь-яку сусідню чи віддалену ділянку, де висів би напис: «Стороннім входити заборонено...». Коли ти чітко усвідомлюєш межі власного знання, а хід дослідження вимагає зробити крок на «чужу землю», ти не будеш сумніватися, що вона «нічийна», а збільшиш коефіцієнт власної поінформованості. Завдяки цьому побачиш її рубежі та обриси того, що пролягає за ними» [цит. за: 13, с. 2]. Академік М. І. Толстой зауважував: «Логічний шлях розвитку сучасної діалектології основних європейських мов веде до повернення науки про народні говірки в лоно етнографії (та історії народної культури), у надрах якої ця наука зароджувалася й розвивалася перший час. Унаслідок більш ніж сторічного періоду віддалення діалектології від етнографії і потім відносно швидкого нового зближення з нею була вироблена низка надійних методів, послідовне

й комплексне застосування яких приводить до значних наукових результатів» [34, с. 27].

Важливими джерелами вивчення народного мовлення, його синтаксичних особливостей виступають також фахово записані фольклорні тексти. У зв'язку з цим цікаво й перспективно простежити синтаксичні риси західнополіських говірок, відображені в місцевих фольклорних текстах у записах різних років (для формування чіткішої картини в статті використано записи XIX–XXI ст.).

Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: а) визначити на матеріалі записів фольклору реєстр діалектних явищ у структурі синтаксичного сегмента західнополіського говору; б) систематизувати засвідчені в народнопоетичних текстах синтаксичні явища і прокоментувати їх із погляду походження.

Поставлена мета обумовила вибір **методів** дослідження, які відповідають лінгвістичному аспекту роботи. У статті для інвентаризації та докладного аналізу одиниць синтаксичного рівня – словосполучень і речень – та особливостей їх побудови використано *описовий метод*. Відповідно до *зіставного методу* з'ясовано кореляцію специфіки синтаксичних явищ у порівнянні з літературним стандартом.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Діалектний синтаксис фольклорних текстів позначений низкою явищ, пов'язаних із відмінностями від літературного стандарту в побудові словосполучень і реченневих конструкцій.

Досить послідовними (з перевагою в підляських говірках) виявились безприйменникові конструкції знахідного або давального відмінка, яким у літературній мові відповідають сполучення прийменник *у (в)* + родовий відмінок, на зразок, *у мене болить зуб, у нього померла жінка: «Мист вигнуўся, кинь споткнуўся, щоб тэбэ, раб Божий, удар мынуўся»* [30, с. 221], *«Бабка капусту сікла, з чола їй вода текла. Дружиноньки просила, зеби тої капусты зажила»* [36, с. 297], *«Мэртвы в земли, рыба в води. Их ничего нэ болыть, нэ ломыть. Шоб в раба Божого такого-то нэ болилы зубы»* [30, с. 275], *«Болить мене палець: качка надуптала; плачу на мамуню, що замууж оддала»* [15, с. 8], *«Jak przyszła kuma dodomu, bolit dla její holowa, oj, dana, oj, dana, bolit její holowa szcze j do toho i noha»* [38, с. 97], *«Pszenyczka wyszła, kuroczka – zdochła, a mn'ie, młodu, holowka wsochła»* [38, с. 97], *«Wuon burjanu ne prywjuoz – polamawsia jimu wuoz, oj, dana, oj, dana»* [38, с. 97], *«Де наш*

сват Йосип, Що горілку носит? А він її тесне, тесне, **Нехай вона йому вкесне**» [4], «Подийшов і як його шаблемою махнув і **дві голови одлитоли йому, тому смокови**» [20, с. 34].

Говіркове мовлення репрезентує чимало контекстів, коли в питальних реченнях у значенні напрямку руху «куди» вживається прислівник *де*: «Йшла Божя Мати чэрэз мосточок, чэрэз жовты писочок. Побачив ийиі Ісус Христос. – **Дэ ти, Божя Матыр, идэи?** – Я йду за сынэ морэ» [30, с. 259], «Накормив його і той чоловік питається: – **А де ти йдеш?**» [20, с. 34], «І вона сіла на тій дрова. І вун питається: – **Де нести?**» [20, с. 34], «А тая бабушка каже так: – **А де ти йдеш?** А вун каже: – Я йду, бо в цара щось вкрато дочки, я йду їх шукати» [20, с. 34]. Очевидно, це пов'язано з евфемічним стереотипом мовної свідомості, адже «до цього часу «живими» у слов'ян є заборони дякувати за ліки, воду, питати «Куди йдеш?» та інше» [31]. За спостереженнями І. Г. Матвіяса, «такі архаїчні конструкції в західноукраїнському варіанті літературної мови вважалися нормативними, але сучасною літературною мовою не сприйнялися» [27, с. 41].

Діалектними рисами позначені конструкції родового відмінка з перевагою прийменника *для*, виявлені в текстах із території Підляшшя, яким у літературній мові відповідають словосполучення з давальним відмінком без прийменника: «**Скажи для мене** таку казку, що я ніколи не чула, то дам огоньку» [25, с. 92], «**Ой дікуємо для вас** за капусту, за квас, за гуркі сурови, будьте здорови» [21, с. 9], «Возьми, жінко, завяжися, **ще й для кума покажися**, ой, дана, ой дана – я» [15, с. 28], «А потом вун знов поїхав і приїхав з цілою тею королювною, **показавши її для батька й для матера** – той Іванко-дурачок» [20, с. 36], «*Wjżdżaw tuiój mileńki w dorohi, wuon klawś, bożywsie dla mene* – *odnu mene lubiti bude i ne zabude wuon mene*» [39, с. 119], «Пошла мати жито жати, стала дожинати, а сосіди добри люди **далі для єй знати**» [35, с. 202], «*Wyjdy, Olezko, wyjdy, ne roby gla nas krywdy – stanowyś na potosty i czastój swoj'ie hosty*» [38, с. 82]. На думку Ю. І. Бідношії, такі конструкції характерні для всього поліського ареалу, вони властиві не тільки українським говіркам, а й польським, зокрема тим, що на Підляшші: «На наш погляд, певну роль у виникненні цього явища в слов'янських говірках Підляшшя могла відіграти мова ідиш. Для ідиш, як і інших германських мов, характерна більша аналітичність порівняно зі слов'янськими мовами, зокрема багатьом східно- і західнослов'янським

безприйменниковим конструкціям відповідають в ідиш прийменникові» [7, с. 39]. Однак, як стверджує далі науковець, проаналізовані ним приклади ще не дають підстав стверджувати про занепад у розглянутих говірках давального відмінка, але свідчать про певну тенденцію, про поступову заміну окремих безприйменникових конструкцій прийменниковими, а отже, про тенденції аналітичні [7, с. 43].

Зафіксовано приклади словосполучень, оформлених за схемою дієслово + займенник у знахідному відмінку, замість звичного в літературній мові давального: «Годі, мати, годі дрібні сльози лліти, **порадь, порадь мене**, моя мамцю, як з нелюбом жити» [15, с. 14], «*Marusieńko-sercie, porad' że mene: czy mn'ie żenitisie, czy żdati na tebe?*» [39, с. 118].

Діалектні відмінності супроти літературного стандарту репрезентовано в структурі числівниково-іменникових словосполучень, об'єднаних зв'язком узгодження: *сім рази на день* [16, с. 26], *высім рік хворіла* [32, с. 203], *три дочок* [20, с. 33], пор.: «*И щодень три рази водою поїлі, а сім рази на день нагайками билі*» [16, с. 26], «*Цар мів три дочок і вони всьо ходили в сад гуляти*» [20, с. 33], «*Дэсь ты, дытя, дэсь ты, ріднэ, высім рык хворіла, ой шчо твоя з рожы квітка на воді збыліла*» [32, с. 203].

Прийменник *без* поліщуки можуть використовувати як еквівалент загальноновживаного *через*, пор.: «*Ой привикай, моє диттє, привикай, до сусіда без окенко утикай*» [18, с. 10], «*Сиди, не виходь, не виглядай без окно, бо ліса тебе забере*» [25, с. 113], «*І наш тастенько залякався і до комори заховався, і біз оконця віглядає, чи багато бояр має*» [29, с. 101], *без Чепутку, без биструю воду* [14, с. 25], *бес плім* [1, с. 163], *bez chatu, bez sinu* [38, с. 157], пор. *літ. без 'прийм.* вживається з родовим відмінком при вказівці на відсутність кого-, чого-небудь» [33, I, с. 118]; *діал. без* 1. указує на джерело почутих новин (*без рад'іво казали*); 2. вжив. у прийменникових конструкціях, що відповідають літ. безприйменниковим (*Без л'іто бідло пасла, без весну* – Літо і весну пасла) [3, с. 15].

У значенні *про* вживають прийменник *о* або *об*: *о здоров'є питає* [18, с. 10], *я о твою серці нигди не забуду* [16, с. 17], *не питається сину о тую причину* [16, с. 12], *я о йому не відала* [16, с. 18], *пан паненкі не зна, а о посаг пита* [15, с. 8], *говорила б я рано й ввечор о тобі* [14, с. 61], *хто о той коровай дбає* [14, с. 65], *а ніхто о нім не відає* [14, с. 68], *о людських заботах нічого не знає*

[14, с. 103], *o ich dumaju* [38, с. 98], *o zdrowjeszko* [38, с. 165], *o wspomozienie* [40, с. 55], *o wiru* [40, с. 112], *o diwczyni* [40, с. 87], *o meni zabiwu* [37, с. 127], *об мині ни дбаіте* [9, с. 68].

Засвідчено прийменник **по** з семантикою «*після*», пор.: «*Мати сина міла, не на ліхо вчила: «Ой не ходи, мой синочку, в четвер **по** вечери, ой не носи свистьолики в новенькой кишені*» [16, с. 48], «*До святого Духа не знимай кожуха, а **по** святим Духу в тим самим кожуху*» [20, с. 29], «*По святуй Дороти – посохне шматте на плоті*» [20, с. 28].

Замість конструкції знахідного відмінка з прийменником **про** мовці можуть уживати прийменник **за**: «*Ой ви, любії коровайничке, Ме не упиваймося, Ме **за** коровай, ме **за** коровай, Та й не забуваймося. Хто ж той коровай, Хто ж той коровай, Та й його з печи вейме, Бо ме петимо і гуляtimo, Поки сонечко зейде*» [9, с. 69].

У текстах фольклору виявлено чимало фонетичних корелятив сучасних прийменників та морфологічних архаїзмів-препозитивів, напр.: «*Кырыз гóру коты'лася, Жынышкамы хвалылася: – В кого одын, в мынэ два, Хорошыйі обыдвá*» [22, с. 498], «*Кырыз бóкы лэтають сорóкы (одэжына подрáна)*» [24, с. 158], «*Кырыз вэрх ны насыплэш, кырыз вэрх і ны наллéш*» [24, с. 158], «*Привикай же, моя донько, привикай Проз окенце до сусіеда утікай*» [35, с. 101], «*Ни раз ни два викупляла, Круоз окенечко й утикала. Круоз окенечко утикала, Я й в сусідоньки вичерала*» [35, с. 162].

Явище мультиплікації прийменників (зрідка сполучників) помічено в таких реченнях: «*Як **за** яко'го, **за** лайда'кого, То й ру'ткы ны псу'йтэ, Як **за** Ко'лічку молодэ'нького, Зо'лота ны шкóду'йтэ*» [23], «*І пили, і їли, І взяли, що хотіли. Із хати господиню, А із комори скриню, Із синий подушечку, А з хлива телушечку*» [10], «*Зашла*

дівчинонька до хлопця до хати, Гей стала у порозі, зачала плакати» [35, с. 175], «*Ой на горі да на камені Купалися два ангели. Купалися і змовлялися Да до шлюбу забиралися: – Ходи, братко, на заручини. Ой ходи, братко, на заручини. Парочку да й заручвати. Ой парочку да й заручвати. Од матьонки да й одлучати. До свекровки да й прилучвати. До свекровки да й чужей, Од матьонки да й своєї*» [12], «*Що ж вам, лебеди, до того, До мого посагу пишного*» [35, с. 125], «*Щоб я знала, щоб я відала, Що заручини будуть, То б накупляла, то б посправляла Золотий крилечка. То б полетіла, то б підляділа Милого подвір'єчка. То б постелила й помалювала Милому порожки. То б пригорнула й поцілувала, Білу постіль постелила І спати положила*» [11], «*Розкедай, Боже, братову копу По полю, по снопочку, Що вин розкедав мою косойку По єдним волосочку. Розкедай, Боже, братову хату По єдний дивевени, Що вин розкидав мою косойку По єдний волосени*» [9, с. 70].

Порівняльний сполучник би «як, мов, ніби» кваліфікуємо як мовний маркер берестейсько-пінських говірок, пор.: «*Ёго ны вглэдыш, бы бұры*» [24, с. 159], «*За мною бы за казною: і ны оддám, і ны пропадуть*» [24, с. 158], «*Йдэ – бы жябы товчэ*» [24, с. 159].

Висновки та пропозиції подальших досліджень. Фольклор виявився цінним і перспективним джерелом інформації про синтаксичний рівень західнополіських говірок. Зафіксовані в аналізованих текстах діалектні риси можна об'єднати у 2 групи: а) загальноукраїнські явища, поширені на всій території побутування українських говірок; б) територіально обмежені мовні процеси.

Подальші дослідження, виконані в цьому ж річизі на матеріалі записів фольклору, ще глибше оприявнять диференційні ознаки архаїчного мовного континууму Західного Полісся.

Список літератури:

1. Аркушин Г. Сказав, як два зв'язав : Народні вислови та загадки із Західного Полісся і західної частини Волині. Люблін ; Луцьк : Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 2003. 177 с.
2. Аркушин Г. Відбиття синтаксичних особливостей говірок у діалектних словниках. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород, 2016. Вип. 21. С. 7–10.
3. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. А–Я. Вид. 2-ге переробл., випр. і доп. Луцьк, 2016. XXIV + 648 с.
4. Архів ПВНЦ. Ф. 5. Опр. 1. Од. зб. 6. (Записано у с. Доротиці Ковельського р-ну від Ф. Шумик 1914 р.н.).
5. Атлас української мови : в 3 т. Т. 1. Полісся, Середня Наддніпрянина і суміжні землі. Київ : Наукова думка, 1984. 498 с. ; Т. 2. Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі. Київ : Наукова думка, 1988. 522 с. ; Т. 3. Слобожанщина, Донеччина, Нижня Наддніпрянина, Причорномор'я і суміжні землі. Київ : Наукова думка, 2001. 266 с.
6. Бевзенко С. П. Українська діалектологія : підручник. Київ : Вища школа, 1980. 248 с.
7. Бідношия Ю. Аналітичні тенденції в північноукраїнських говірках (заміна безприйменникового давального прийменниковими конструкціями в говірках Підляшшя та Київського Полісся). *Волинь*

філологічна: текст і контекст. Західнополіський діалект у загальноукраїнському і всеслов'янському контекстах : зб. наук. пр. Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського державного університету імені Лесі Українки, 2007. Вип. 4. С. 32–45.

8. Гриценко П. Ю. Тексти як джерело дослідження українських говірок Румунії / Павлюк М., Робчук І. *Українські говори Румунії : Діалектні тексти*. Канадський ін-т українських студій ; Наукове Товариство імені Шевченка в Америці ; Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України. Едмонтон – Львів – Нью-Йорк – Торонто, 2003. С. 9. (Серія «Діалектологічна скриня»).

9. Дмитренко А. Весільні обрядодії села Стобихва у спогадах Любові Герасимчук (польові записи 2010 року). *Минуле і сучасне Волині та Полісся. Камінь-Каширський район в історії України та Волині*: Наук. зб. : Вип. 64. Матеріали науково-практичної конференції (6 грудня 2017 р., м. Камінь-Каширський), приуроченої до 70-річчя масової депортації волинян в 1947 р. і 75-річчя знищення єврейського населення у 1942 р. на Волині / упоряд. Г. Бондаренко, Н. Пась, А. Силук. Луцьк, 2017. С. 66–82.

10. Записала В. Янкова в с. Самари Ратнівського р-ну від О. Бенедюк 1940 р. н.

11. Записала В. Хлопук від Ф. Райтюк 1913 р. н., неписьмен., (1990 р.).

12. Записала Т. Чудінович у с. Сварицевичі Дубровицького р-ну від М. Чудінович.

13. Іваницький А. І. Історичний синтаксис фольклору. Проблеми походження, хронологізації та декодування народної музики. Вінниця : Нова книга, 2009. 404 с.

14. Ігнатюк І. Обрядові пісні з Подляшшя. Весільні пісні. Люблін, 1982. 170 с.

15. Ігнатюк І. Народні пісні з Підляшшя. Люблін, 1983. 37 с.

16. Ігнатюк І. Народні пісні з Подляшшя. Балади й гісторичні пісні. Лаймен, 1984. 36 с.

17. Ігнатюк І. Народні пісні з Подляшшя. Кавалірські пісні. Лаймен, 1984. 54 с.

18. Ігнатюк І. Народні пісні з Подляшшя. Родинно-побутові пісні. Лаймен, 1985. 64 с.

19. Ігнатюк І. Народні пісні з Подляшшя. Родинно-побутові пісні. Лаймен, 1985. 64 с.

20. Ігнатюк І. Фольклорні записи з Підляшшя. Люблін, 2005. 76 с.

21. Ігнатюк І. Фольклорні записи з Підляшшя. Люблін, 2003. 77 с.

22. Клімчук Ф. «А в нашого свата... (прыпыкы з вёскі Сіманавічы Брэсцкай вобласці)». *Діалектологічні студії. Збірник пам'яті Ярослави Закревської*. Львів : Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, 2003. С. 494–516.

23. Клімчук Ф. Традиційнае вяселле вёскі Сіманавічы [Електронний ресурс]. URL: <http://zaborodde.na.by/folk.html> (дата звернення: 06.06.2018).

24. Клімчук Ф. Прыказкі і прымаўкі з вёскі Сіманавічы Драгічынскага раёна. *Беларуская дыялекталогія. Матэрыялы і даследаванні*. Мінск : Беларуская навука, 2014. Вип. 3. С. 157–168.

25. Котилася торба з високого горба : дитячий фольклор із Північного Підляшшя / зап. і опрац. Анни Артем'юк. Більськ на Підляшші, 2011. 136 с.

26. Марсєв Д. А. Зі спостережень за динамікою у способах вираження словосполучення у східнополіських говірках. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. № 34. С. 25–27.

27. Матвіяс І. Г. Діалектна основа синтаксису в українській літературній мові. *Мовознавство*. 2007. № 1. С. 38–46.

28. Навчання синтаксису на уроках української мови у 8-9 класах : метод. посібник / Н. Б. Голуб, Л. В. Галаєвська. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 128 с.

29. Пісні Волині й Полісся : хрестоматія / Упоряд. О. І. Коменда. Луцьк, 2015. 214 с.

30. Полесские заговоры (в записях 1970–1990 гг.) / сост., подготовка текстов и коммент. Т. А. Агапкиной, Е. Е. Левкиевской, А. Л. Топоркова. Москва : Индрик, 2003. 752 с.

31. Сковронська І. Явище евфемізації у відображенні комунікативного принципу толерантності українців. [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2960> (дата звернення: 24.08.2022).

32. Славянский и балканский фольклор: Генезис. Архаика. Традиции. Москва : Наука, 1978. 268 с.

33. Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 1–11.

34. Толстой Н. И. Полесский этнолингвистический атлас. *Структура і розвиток українських говорів на сучасному етапі : XV Республіканська діалектологічна нарада*. Тези доповідей і повідомлень. Житомир, 1983. С. 27–28.

35. Традиційні пісні українців Північного Підляшшя / упорядкув., вступ. ст. і нотні транскрипції Л. Лукашенко. Львів : Камула, 2006. 308 с.

36. Холмщина і Підляшшя : Історико-етнографічне дослідження / відп. ред. В. Борисенко. Київ : Родовід, 1997. 416 с.

37. Kolberg O. Dzieła wszystkie. Kraków ; Warszawa, 1964. T. 36 : Wolyń. 450 s.

38. Pieśni Ziemi Bielskiej : gmina Orla / zebrał i oprac. Stefan Kopa. Bielsk Podlaski : Stowarzyszenie Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach, 2006. 223 s.

39. Repertuar zespołów folklorystycznych Białostocczyzny. Folklorystyczny Zespół Śpiewaczy Tyniewiczanki z Tyniewic. Białystok : Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Białymstoku, 1995. Zesz. 3. 128 s.
40. Ruś Podlaska : Podlasie w opisach romantyków / Wyboru dokonał i oprac. Jerzy Hawryluk. Bielsk Podlaski, 1995. 148 s.
41. Schwarz E. Die deutschen Mundarten. Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 1950. 202 s.

**Hrytsevykh Yu. V. SYNTACTIC FEATURES OF WESTERN POLISSIAN SUBDIALECTS
(CASE STUDY OF THE FOLKLORE TEXTS MATERIAL)**

Based on the material of folklore records, the article analyzes the dialectal differences in the structure of word combinations and the construction of simple and complex sentences in Western Polissian dialects and provides detailed comments on them. The study of the meticulous and reliable source base allows concluding that the syntactic structure's linguistic-territorial manifestation in the Western Polissian dialect is characterized by much greater unity as compared to the phonetic or morphological levels. The author states that the focus of research on Ukrainian dialectology is on the phonetics of a dialect, word change and formation of parts of speech, and lexical variety of word forms. Instead, when describing the syntactic level, scholars, unfortunately, simply ascertain the presence of the fixed analyzed phenomena without proper professional linguistic commentary about their structural status or extent of dissemination. Syntax, without a doubt, as the highest level of the grammatical hierarchy, can be a completely self-sufficient object of study. To create a complete and comprehensive description of any dialect or sub-dialect, information about all its system levels is necessary.

The case study of the folklore texts clearly reveals, accentuates, supplements, and clarifies the findings of dialect-graphic works concerning the syntactic structure of Western Polissian dialects. The study has identified the linguistic markers of the regional dialects, characteristic only of local ones, and also the features that indicate their contacts with other dialect systems, in particular with dialects of the southwestern region. The key findings of the study confirm the informative potential and heuristic possibilities of authentic folklore texts and advocate them as an inexhaustible and multidimensional basis for dialectology and the related sciences.

Key words: *dialectal syntax, Western Polissia, folklore texts, word-combinations, sentence, dialect.*